

Sistematizarea pasiunii la nemțoaice

Nu știu de ce *Viața lui Kostas Venetis* (București, Editura „Cartea Românească”, 2011) al lui Octavian Soviany a fost numit „roman de epocă”. Pentru că, în realitate, este vorba despre viața de pretutindeni și de oricând. Culoarea locală e mai mult o nuanță, limba greacă redusă la câteva vocabule. Nu exoticul predomină în această carte, ci un peștiș al urâtului și al răului. Mă bucură acest naturalism, chiar dacă mare parte din el ține de paradă, pentru că vine în contra curentului de pudibonderie și intelectualism alambicat ce sugerează inutil seva romanescului. Să nu ne închipuim că autorul este slobod la gură. Paradoxul lui Octavian Soviany este că a funcționat ca unul dintre criticii literari importanți ai mizerabiliștilor, promoția 2000, dar a rămas întotdeauna un pudic, nu un pudibond. Cel mai tare cuvânt din această carte e „pizdă”, scris parcă ghiduș și timid.

Dincolo de avalanșa de păcate și perversiuni, un ochi versat distinge o sumedenie de teorii și doctrine. De la maniheismul alb-negru, la teoria supraomului a lui Nietzsche, până la magie și mentalități specifice locurilor și timpurilor. Slavă Domnului că literaturizarea literaturii nu poluează paginile de față! Câteva convenții narative există, însă ele au rolul de a pulveriza un parfum de epocă. Viața lui Kostas este relatată de Nemțoaică, iubitul și discipolul marelui îndărătnic. Nemțoaica, la rândul lui, e și el sodomit, criminal, hoț și mai știu eu ce. Personajele au o mare dispoziție spre confesiune, însă nu pentru a se lăuda cu răutățile lor, ci într-un fel de spovedanie și analiză spre folosul celorlalți. Schematismul cărții derivă și din triumphiurile amoroase, din complexe oedipiene și hamletiene puse în scenă cu conștiințiozitate. La un moment dat începi să anticipezi eșafodajul narativ. Atmosfera de epocă, câtă există, este creată mai degrabă de ritmul și înfloriturile narative specifice povestirilor sapiențiale medievale, gen cele despre Nastratin Hogeia. Bine, peste ele se suprapune euforia violului și a crimei de la marchizul de Sade. Însă toate personajele, oricât de bestiale, sunt încărcate energetic la maximum, trăiesc cu intensitate nebună.

Din punct de vedere narativ, romanul este onest. Convențiile narative sunt clasicizate, ritmul târăgănat, povestea curge ca un

fluviu, chit că din loc în loc apar ecluze care înghesuie șuvoiul. Există un singur, vârtos fir narativ. Pentru că oricâtă intenție de povestire-cadru ar exista, deci povești încapsulate într-o poveste mai cuprinzătoare, toate personajele sunt croite pe același calapod. Consecința este că orice om din carte este într-o măsură mai mare sau mai mică Kostas Venetis. Aceasta duce la monotonie și ți-ai dori ca romanul să fie mai scurt cu 150 de pagini. După primele 200 ai citit cam tot ce era de aflat. Și autorul ce transcrie povestirea naratorului convențional admite întrebuițarea acestei strategii confortabile, de succes: „singurul merit al paginilor care urmează este acela de a fi, întrucâtva, o operă arhivistică”.

Mă gândesc, amuzat, cât de pornit este scriitorul împotriva imaginilor liliace: Kostas intră în scenă coborât parcă direct dintr-un tablou de Hyeronimus Bosch: „gura negricioasă și știrbă ce începuse să semene cu gaura unui poponar”. Nemțoaica e și el foarte relaxat în confesiune: „Trecuseră aproape trei ani de când eram femeia lui Kostas Venetis”.

Kostas îmbină patima trupească cu cea științifică. Adoră execuțiile publice și devorează tratatele de tortură. Maniheist de un soi bizar („Dacă binele se face din voia lui Dumnezeu și răul se face tot din voia lui Dumnezeu”), el acumulează cu sete peștișul lumii, ca și cum în felul acesta se apropie de Dumnezeu. Mistica răului este motivată biografic. Tatăl lui Kostas este un bărbat bicisnic, cu voce de femeie, dar care istorisește pătimaș despre marii eroi ai Greciei. Mama lui trage la măsă, își înșală soțul și are talente vrăjitoarești: „Se mai spunea despre dânsa că-i meșteră în legatul brăcinarului, care îi văduvește pe bărbați de virtute, că se pricepe să ia laptele vacilor și oilor și că, rostind anumite descântece, își poate aduce flăcării la așternut călare pe cozi de mătură sau pe linguri de lemn”. Ba își ademenește și fiul plin de hormoni care, din când în când, se mucenicește cu post și flagelare, de-l ia lumea drept sfânt. Un fel de Nică a Petrii, însă mândru, ranchiunos și disprețuitor.

Din acest indiferentism moral țâșnesc unele gândiri remarcabile, ce presară (odată la 10 pagini) cartea: „aplecarea spre desfrâu dovedește neputință în dragoste. Desfrânarea se lecuiește prin dragoste, iar dragostea poate fi biruită prin desfrânare”.

Cronica literară: roman

O altă calitate a romanului, rezultat al scriiturii de tip memorialist, este precizia argumentelor și a descrierilor. Svianny a învățat cu ușurință cum să scape de metehnele confrăților prăfuiți, care s-au bălăcit și încă se în virtuoziități neologice, în filigrane stilistice și în emiterea de judecăți ultraelaborate. Dacă nu oferă o lectură foarte ageră și imprevizibilă, cel puțin autorul narează onest tot felul de grozăvii. O lectură de (bizară) plăcere, așadar.

Kostas Venetis poate fi alăturat galeriei marilor strâmbi. Deci urâți sau debili care au făcut istorie: Richard al III-lea, Quasimodo, Don Carlos, căpitanul Ahab etc. Cu precizarea că el nu poate „mărturisi binele decât făptuind răul”. Metafizica lui este

una gnostică: „Toate căile noastre spre Dumnezeu sunt cumplite”. Și coșmarurile lui sunt toate premonitorii. De multe ori parcă am asculta o simfonie de Robert Schumann, *Manfred*, de exemplu. Când lin, suav, când tumultuos și înnegurat. Protagonistul când o face pe sfântul, când pe păcătosul. Pentru că, în realitate, el și celelalte personaje care îi seamănă teribil par discipoli ai lui Antistene cinicul. Ceea ce îi seduce este plăcerea. Să nu uităm că și experimentul ori infatuarea tot plăceri sunt. După care este trasă concluzia, sub formă de panseu: „Nimic nu poate să fie mai ațâțător decât să omori în numele legii”. Bine, asta așa este, am văzut-o de atâtea ori cu ochii noștri.

